

ယတၢအာဆာဆာအာချ့အတၢကၢ ထကဟကယာခးယာတဖာ

တၢ်ဟံးစုန့ၣ်ကျဲလၢလၢပုၤလၢအအိၣ်
ဒီးသးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ
တၢ်အတၢ်ဟးက့ၢ်ဟးဂီၤ

ပုလုအအိန်ဒီးသးအတၢ်ပလၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟးကူဟးဂီၤအိန်ဒီးခွဲးယၢ်လၢအကပူၤ
ဖျးဒီးဘၣ် တၢ်ဆိၣ်ထွဲအိၤဖဲဒီးန့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ၤတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၤ ကယၢ်,ဒ်တၢ်ကွဲး
ဖျါထီၣ်အိၤလၢ အိၤစတြၢ်လါခ့ၣ်ထၣ်လၢတၢ် အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ၤအတၢ်ကွၢ်ထွဲအခွဲးအယၢ်တ
ဖၣ်(Australian Charter of Healthcare Rights)န့ၣ်လီၤ.

**အးစတြၢ်လါခ့ၣ်ထၣ်လၢတၢ် အခုဆခုအခုချ့ၤအတၢ်ကၠထ
အခးအယၢ်တဖၣ်(Australian Charter of Healthcare
Rights) ရပးဝဲဒၣ်ခးယၢ်တဖၣ်လၢအဘၣ်လၢသးဒးပၤခ
လၢလၢအအုလၢတၢ်အခုဆခု အခုချ့ၤအတၢ်ကၠထကဟက
ယၢ်အတၢ်ဆလၢအုဟလအသး အပၤန့ၣ်လၢ.**

**ခ့ၣ်ထၣ်ဟဖျါထၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်လၢန့ၢ်မတမၤပၤတဂၤလၢနကၢ
ထအဖဒးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အခု ဆခုအခုချ့ၤအတၢ်ကၠထက ဟက
ယၢ်အခါ ကၢလၢလၢတၢ်မၤကကထၣ်အသးသလၣ်န့ၣ်လၢ.**

တၢ်ဟံးစုန့ၣ်တခါအံၤန့ၢ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်လၢပုလုအအိန်ဒီးသးအတၢ် ပလၢ်သ့ၣ်ညါတၢ်
သ့အတၢ်ဟးကူဟးဂီၤ,ပုၤကွၢ်ထွဲကဟ့ၤက ယၢ်တၢ်တဖၣ်,ဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်ဒီးပုၤ
ဆိၣ်ထွဲတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်နီၢ်နီၢ်အလီၢ်ကဘျးတခါအံၤအတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်တၢ်က
ဟ့ၣ် ဆူညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ဟံးန့ၢ်ပုၤပုၤဖျးဖျးဒီး ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်
ထွဲန့ၢ်ဖဲအိၣ်လၢတၢ်ဆါဟံၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ၤ အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၤကယၢ်အ
ခိၣ်အယၢ်လၢအဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

သးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟးကူၢ် ဟးဂီၤစံးတၢ် န့ၣ်မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်.

ပုၤအသးန့ၣ်အိၣ်တကတီၢ်လၢၢ်အိၣ်မူဃုာ်ဒီး သးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟးကူၢ်
ဟးဂီၤမ့ၢ်လၢတၢ် အိၣ်သးအါမၤလၢအမ့ၢ်တၢ်ဒ်သိး,သးပုၤကတီၢ်သးတထံတဆး, တၢ်ဆါဒိၣ်
ပျုၤ(တၢ်ကီၢ်ထီၣ်ဒိၣ်ထံၣ်ကမ့ၢ်တၢ်),ခိၣ်န့ၣ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး,ဘၣ် ကလံၤမ့တမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ဆးသးဖး
အတၢ်တလၢတပုၤတဆူၣ်တချ့န့ၣ်လီၤ.

သးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟးကူၢ်ဟးဂီၤကဲတၢ်လီၤစံၤ သ့ဝဲဒၣ်,ဒ်သိးဒီး သးပုၤကတီၢ်
သးတထံတဆး,မ့တမ့ၢ်ဒ်တစီၢ် တလီၢ်တၢ်လဲၤခီဖျိ,အဒိဒ်သိးတၢ်ဆါဒိၣ်ပျုၤန့ၣ်လီၤ.

ပုၤလၢအအိၣ်ဒီးသးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟးကူၢ်ဟးဂီၤန့ၣ်ဘၣ်တဘၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်
ကီၢ်တၢ်ခဲ လၢအတၢ်သ့ၣ်န့ၣ်,သးတၢ်တူၢ်ဘၣ်တဖၣ်,တၢ်ဆိကမိၣ်မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆဲးကျိးဆဲးကျါန့ၣ်
လီၤ. သးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟးကူၢ်ဟးဂီၤန့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်တဘျုးကလုာ်,ဒီးတၢ်အံၤပုၤ
တဂၤဒီးတဂၤလဲၤခီဖျိဘၣ်အံၤလၢကျိၤကွၢ်လၢအတၢ်ဒ်သိးလီၢ်အသးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤတဂၤလၢအအိၣ်မူဃုာ်ဒီးသးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟးကူၢ်ဟးဂီၤလၢအအိၣ်ဟံလံ
တခါလၢအပၣ်ဃုာ် သးပုၤကတီၢ်သးတထံတဆး,အတၢ်အိၣ်သးအိၣ်အါလၢကအိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကီး
ဒီးတၢ်ဆါဒိၣ်ပျုၤဖဲအိၣ်လၢတၢ်ဆါဟံၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

မၤယကလိၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်မနုၤလဲၣ်.

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်အခိၣ်ဃၢၤတဖၣ်န့ၣ်လိၣ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ကဟုၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်အကံၢ်အစီလၢအထီဆူပုၤလၢအအိၣ်ဒီး သးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟးကူၢ်ဟးဂီၤဒီးဟ်အဝဲသ့ၣ်ပုၤပူၤဖျးဖျးန့ၣ်လီၤ.

ထံကံၢ်ပတီၢ်တၢ်ပူၤဖျးဒီးကံၢ်စီတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်မၤစၢၤ အတီၤပတီၢ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်ဃိးပတီၢ်လၢအကဒိသဒုပုၤလၢတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒီးလၢတၢ်ကမၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်အကံၢ်အစီန့ၣ်လီၤ. တီၤပတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဆီလီၤတၢ်ကွၢ်ထွဲအပတီၢ်လၢပုၤဆါတဖၣ်အဂီၢ်ဒီးကဘၣ်တၢ်ဆီလီၤအီၤလၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်အခိၣ်အဃၢၤန့ၣ်လီၤ.

ပုၤကညီအကရူၢ်လၢအလီၤဆီလီၢ်အသးတဖၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢအဖဲးမၤဃုာ်သကိးတၢ်တပူၤဃီလၢတၢ်ကဟ်ပုၤလၢအအိၣ်ဒီးသးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟးကူၢ်ဟးဂီၤပုၤပူၤဖျးဖျးဒီးဆိၣ်ထွဲအီၤလၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်အခိၣ်အဃၢၤတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤပၣ်ဃုာ်ပုၤလၢအအိၣ်ဒီးသးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟးကူၢ်ဟးဂီၤပုၤကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်တၢ်တဖၣ်ဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်အပုၤမၤတၢ်ဖိန့ၣ်လီၤ.

နအိၣ်ဒီးခွဲးယၢ်လၢတၢ်ကမၤန့ၣ်သူ ပုၤကတီၢ်ကျိးထံတၢ်တဖၣ် ဒီးတၢ်ကျိးထံတၢ်အတၢ်မၤစၢၤအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤအကါဒိၣ်နီၢ်မးလၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်အပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်ညါဝဲဒၣ် ဖဲန့ၣ်မ့ၢ်လိၣ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤ သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအခါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကျိးထံဒီးတၢ်ကတီၢ်ကျိးထံအတၢ်မၤစၢၤတဖၣ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ် 24 န့ၣ်ရံၣ် 7 သီ-လိတံစိ 131 450

မုၢ်ယမၤတၢ်မနုၤသ့လဲၣ်.

လၢပှၤလၢအအိၣ်ဒီးသးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟးကူၢ်ဟးဂီၤဟ်ဃုာ်တၢ်ဆါဒိၣ်ပျၢၢ်

နအိၣ်ဒီးခွဲးယာ်လၢတၢ်ကတဲဘၣ်နကသံၣ်သရၣ်တဖၣ်,သရၣ် သရၣ်မုၢ်ကွၢ်ပှၤဆါတဖၣ်ဒီးတၢ်
အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ် ထွဲကဟုကယာ်အပှၤမၤတၢ်ဖိလၢအဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ-

- ဖဲနမ့ၢ်တတူၢ်ဘၣ်လၢတၢ်ဆါကတီၢ် တခါဂ့ၤတခါဂ့ၤန့ၣ်နတမ့ၢ်ဒ်သိးနကစၢ်အသးအသိး
- တၢ်မၤစၢၤလၢနလိၣ်ဘၣ်အီၤမ့ၢ်မနုၤလဲၣ်
- တၢ်လၢအကါဒိၣ်လၢနဂီၢ် မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်
- နတၢ်ကူၢ်စါအတၢ်ဘၣ်သ့ၣ်ဘၣ်သးတဖၣ်
- နတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယာ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအပတီၢ်တီ
- ကသံၣ်ကသီတခါလၢလၢအအီၤလၢအခဲအံၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

နအိၣ်ဒီးခွဲးယာ်လၢတၢ်ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအဘၣ်ဃးဒီးနတၢ်အိၣ်သး,တၢ်န့ၣ်ဘျး
န့ၣ်ဖိၣ်လၢအကဲထီၣ်သ့အဂ့ၤကတၢ်တဖၣ်ဒီးတၢ်လီၤပျံၤခိၣ်ဖျိတၢ်မၤကွၢ်ဒီးတၢ်ကူၢ်စါယါဘျါလၢ
အလီၤဆီလီၢ်အသးတဖၣ်ဆ့ဆ့ဖိ,မ့ၢ်ဒ်သိးနဟ့ၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလၢအအိၣ်ဃုာ်ဒီးတၢ်
သ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

နအိၣ်ဒီးခွဲးယာ်လၢတၢ်ကဟ်ဃုာ်လၢတၢ်မၤတၢ်ဆါတၢ်အပှၤဒီး တူၢ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲန့ၣ်လၢနက
မၤတၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲနဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလၢတၢ်ကူၢ်စါယါဘျါအဂီၢ်မ့ၢ်တသ့ဘၣ်န့ၣ်,ပှၤမၤတၢ်ဖိကဘၣ်
မၤန့ၢ်တၢ်ပျဲလၢနခါၣ်စးမ့ၢ်တမ့ၢ်ပှၤမၤတၢ်ဆါတၢ်ဖိးသဲးလၢနဂီၢ်သ့,ထဲဒ်တၢ်ဟ်ဃုာ်ဖဲဂ့ၢ်ဂီၢ်အူ
တၢ်အိၣ်သးအကတီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

နအိၣ်ဒီးခွဲးယာ်လၢတၢ်ကသံကွၢ်နပှၤကွၢ်ထွဲန့ၣ်,ဟံၣ်ဖိဃီဖိတဂၤမ့ၢ်တမ့ၢ်ပှၤဆိၣ်ထွဲတၢ်ကဟ်ဃုာ်
ဖဲတၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢနအိၣ်ဒီးအီၤ အခါန့ၣ်လီၤ.

နအိၣ်ဒီးခွဲးယာ်လၢတၢ်ကကူၢ်စါန့ၣ်လၢအပှၤပျးတခါ,တၢ်ဟ်သးခုၣ်ခုၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်သးလၢတၢ်ပၣ်
ကဲအပှၤန့ၣ်လီၤ.

နအိၣ်ဒီးခွဲးယာ်လၢတၢ်ကတဲဘၣ်န့ၣ်ဖဲတၢ်တမံၤမဲၤလဲၣ်ကမၢ်အသးဖဲတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယာ်န့ၣ်
အကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လဟံပံဖိမိဒီးပုကွၢ်ထွဲတၢ်တဖၣ်အဂီၢ်

ဒ်ဟံပံဖိမိမုတမ့ၢ်ပုကွၢ်ထွဲတၢ်တဂၤအသိး, နဟ့ၣ်လီၤမၤစၢၤ တၢ်လၢတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယၢ် လၢအပူၤဖျးဒီးအကံၢ်အစီၣ်ဂၤအဂီၢ်သ့ဝဲဒၣ်ဒီးမၤစၢၤမၤလီၤတံၢ်ဝဲဒၣ်လၢပုတဂၤလၢနကွၢ်ထွဲအီၤ န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲအီၤဒီးတူၢ်ဘၣ်တၢ်ပူၤဖျးဖဲအိၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယၢ် အခိၣ်ဃၢၤတခါအပူၤအခါန့ၣ်လီၤ.နတၢ်ဟ်ဃုာ်ဟ်ဂီၢ်ထီၣ်ဘိန့ၣ်ကြးန့ၣ်ဖျါဝဲဒၣ်ပုတဂၤလၢန ကွၢ်ထွဲအီၤအတၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ်ဒီးအတၢ်အဲၣ်ဒီးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

နအိၣ်ဒီးမူဒါတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတခါလၢတၢ်က-

- ဒုးသ့ၣ်ညါတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယၢ်အပူၤမၤတၢ်ဖိ သ့ၣ်ညါဝဲဒၣ်ဖဲပု တဂၤလၢနကွၢ်ထွဲအီၤအတၢ်အိၣ်သးတမ့ၢ်ဒ်အနီၣ်ကစၢ်အသးအသိးဖဲတၢ်တူၢ်လီၤအီၤ လၢတၢ်ဆါဟံပံအခါမုတမ့ၢ်လၢတၢ်ဆါကတီၢ်တခါလၢလၢဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်လၢတၢ်ဆါ ဟံပံအပူၤအခါန့ၣ်လီၤ.
- ရဲၣ်ပုးတၢ်ဆူၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယၢ်အပူၤမၤတၢ်ဖိလၢပုတဂၤန့ၣ်အ တၢ်မၤလၢအမၤဝဲဒၣ်ကိးနီၤဒီး,တၢ်မၤစၢၤလၢဘၣ်တဘၣ်ကကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢအဂီၢ် ဒီးဖဲနမ့ၢ်တအိၣ်အခါတၢ်မၤမုာ်ထီၣ်အသးကသ့လၢကျဲဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ဟ့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါဟံပံဃုာ်ဒီးကသံၣ်ကသီလၢကသံၣ်သရၣ်ဟ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤဒီးလဲၣ်ပူၤလၢက သံၣ်အကျးလၢတလိာ်ကသံၣ်လဲးမးတဖၣ်ခဲလၢာ်အစရီၤလၢအန့ၣ်ဖျါတၢ်အိၣ်သးလၢ ခံကတၢ်တခါဃုာ်ဒီးအတၢ်အိၣ်ကသံၣ်အနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒူးထဲလဲၣ်ဒီးဟဲစိၣ်ဃုာ်ကသံၣ်ကသီခဲ လၢာ်ဆူၣ်တၢ်ဆါဟံပံတက့ၢ်.

မ္ဍ်ဟံၣ်ဖိဃိဖိဒီးပုၤကွၢ်ထွဲကဟုကယံာ်တၢ်တဖၣ်မၤစၢၤကသ့ဒ်လဲၣ်.

ကတိၤတၢ် ဒီးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်
ကွၢ်ထွဲကဟုကယံာ်အ အပုၤမၤတၢ်ဖိဖဲ
ပုၤတဂၤလၢနကွၢ်ထွဲအီၤန့ၣ်တမ့ၢ်အနီၢ်
ကစၢ်အသးအခါတက့ၢ်

ဒူးသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ် ပုၤလၢနအဲၣ်အီၤတဂၤ
ဒီးမုၢ်နီၣ်,တၢ်ဆၢကတီၢ်ဒီး တၢ်အိၣ်သး
န့ၣ်တက့ၢ်

ဟံဃာ် မံာ်ဒီး,တၢ်ဒီနီၣ်ကုမၤစၢၤတၢ်နီၣ်ဟူ
တဖၣ်,တၢ်သူးထီၣ်သူး လီၤအတၢ်မၤစၢၤ
တဖၣ်ဒီးမဲအယီၢ်အဘျုးခဲလၢာ်ဘူးဘူးဖိ

ဟံဃာ်ဃုာ် ကသံၣ်ကသီလၢခံက
တၢ်တဖၣ်ဃုာ်ဒီးနၤတက့ၢ်

ကတိၤ ဘၣ်ဃးဟံၣ်ဖိဃိဖိ,တံၤသ
ကိးတဖၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၤလၢ တၢ်
သ့ၣ်ညါအီၤတဖၣ်တက့ၢ်

ဆိပ်ထွဲပုလဲအအိန်ဒီး သးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟးကူဟးဂီၤဃုာ်ဒီးတၢ်မၤတၢ်ဆါ တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်အခိၣ်သ့ၣ်တခါဖဲအဝဲသ့ၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယာ် အခါန့ၣ်လီၤ.

- ပုၤတဂၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢကမၤတၢ်ဆါတၢ်အိၣ်ဒီးခွဲးယာ်လၢတၢ်ကမၤတၢ် ဆါတၢ်ဘၣ်သးဒီးအဝဲသ့ၣ်အနီၢ်ကစၢ်အတၢ် အိၣ်မူလၢအပျဲတၢ်သဘျုးန့ၣ်လီၤ.
- ဖဲပုၤတဂၤမၤတၢ်ဆါတၢ်လၢအကစၢ်ဒၣ်ဝဲမ့ၢ်တသ့ဘၣ်န့ၣ်,အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးခွဲးယာ်လၢတၢ် ကဆိပ်ထွဲအိၣ်,မၤစၢၤအိၣ်လၢတၢ်မၤတၢ်ဆါတၢ် တဖၣ်လၢအဟဲခိၣ်ပုၤလဲအဆိပ်ထွဲအိၣ် လၢအဝဲသ့ၣ်ဃုထၢဒၣ်အတၢ်အဒိဒိသိးဟံၣ်ဖိဃိဖိပုၤကွၢ်ထွဲကဟုကယာ်တၢ်မ့တမ့ၢ်တံၤသ ကိး - **တၢ်အံၤတၢ်ကိးအိၣ်ဒီးတၢ်မၤတၢ်ဆါတၢ်လၢအဘၣ်တၢ်ဆိပ်ထွဲအိၣ် န့ၣ်လီၤ.**
- ဖဲပုၤတဂၤမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢကမၤတၢ်ဆါတၢ် အခါ, တၢ်ဃုထၢထီၣ်ဆိပ် ပုၤအဂၤတဂၤခိၣ်ပုၤတဂၤမ့တမ့ၢ် စံၣ်ညိၣ်ကွၢ်တကရၢန့ၣ်သ့ဝဲဒၣ်,မ့တမ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤလၢ အအိၣ် လၢကိၢ်စံၣ်ဒီးဟံၣ်ကဝီၤဒိၣ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်အဖိလၢ,ဖဲ တၢ်မ့ၢ်တဃုထၢဟ် ပုၤနီတဂၤ-တၢ်အံၤဘၣ်တၢ်ကိးအမံၤဒ် **ခၢၣ်စးမၤပျဲတၢ်မၤတၢ်ဆါတၢ်န့ၣ်လီၤ.**

ဖဲမ့ၢ်သ့မ့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်,နကြးဟံးန့ၢ်ပျဲလၢပုၤတဂၤလၢနကွၢ်ထွဲကဟုကယာ်အိၣ်အအိၣ်လၢအကဟ် ဃုာ်ဟ်ဂီၢ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ကူစါယါဘျုးလၢတၢ်တဲသကိးအိၣ်တဖၣ်အပူၤဒီးတၢ်ဆါတၢ်တဖၣ်လၢအ ဘၣ်သးဒီးတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယာ်လၢအလဲတၢ်ဆူညါတဖၣ်အဂီၢ်အခါန့ၣ်လီၤ. ဒုးဟ်ဃုာ်ပုၤတ ဂၤအံၤတသ့ဖဲအသ့ အါအါကလိာ်လၢတၢ်တဲသကိးအပူၤတက့ၢ်.

မုၢ်ယမုၢ်လၢ်တၢ်မနုၤသ့လဲၣ်.

လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်တၢ်အပုၤမၤတၢ်ဖိအအိၣ်

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်တၢ်အပုၤမၤတၢ်ဖိခဲလၢ်န့ၣ်တၢ်လိာ်ဘၣ်အီၤလၢ ကဟ့ၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်ဆူပုၤလၢအအိၣ်ဒီးသးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟး ကူၢ်ဟးဂီၤအဂီၢ်ပုၤတၢ်ပူၤဖျး, ပုၤတၢ်ဟ်ကဲကဲဒီးအကံၢ်အစီထီလၢအဟ်ဃုာ်တၢ်ကမၤန့ၣ်သ့ပုၤက တၢ်ကျိးထံတၢ်မ့တမ့ၢ်တၢ်ကျိးထံအတၢ်မၤစၢၤဖဲအမ့ၢ်လိာ်ဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်အတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်ခဲလၢ်န့ၣ်တၢ်လိာ်ဘၣ်အီၤလၢ အကသ့ၣ်ညါထံၣ်န့ၣ်ဝဲဒၣ်ဖဲ ပုၤဆါတဂၤအိၣ်ဒီး သးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟးကူၢ်ဟးဂီၤ ဒီးကမၤသကိးတၢ်ဒီးပုၤတဂၤအံၤ, အပုၤကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်အီၤတဖၣ်ဒီးဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်လၢခိၣ် ဃၢၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ပူၤဖျး, ဟ်အသးခုၣ်ခုၣ်ဒီးပုၤတၢ်ယူးယီၢ်ပးကဲတၢ်တခါအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဒ်တၢ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးထံကီၢ်ပတီၢ်တၢ်ပူၤဖျးဒီးကံၢ်စီတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်မၤစၢၤ အတီၤပ တီၢ်တဖၣ်အသိး, တၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်အတၢ်ကရၢကရိခဲလၢ်န့ၣ်တၢ် လိာ်ဘၣ်အီၤလၢအကသမံသမိးဝဲဒၣ်သးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟးကူၢ်ဟးဂီၤဒီးခိဆါ မၤစၢၤတၢ်ဒီးတၢ်ဆီတလဲလၢ အအိၣ်ဒီးပုၤဆါတဂၤအသးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟး ကူၢ်ဟးဂီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ် ထွဲကဟုကယၢ်အပုၤမၤတၢ်ဖိကဘၣ်ထံၣ်သ့ၣ် ညါပုၤလၢအအိၣ်လၢတၢ်လီၤပျံၤလၢကဒီးန့ၣ်တၢ်ဆါဒိၣ်ပျံၤဒီးဟ်လီၤတၢ်ဖိးတၢ်မၤအပတီၢ်တဖၣ် လၢတၢ်ကမၤစၢၤလီၤတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒ် အပတီၢ် 5: တၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်တၢ်လၢအကျါၢ်ဘၢ တၢ်လၢလၢ ပုၤပုၤအပတီၢ်တခါအတၢ်လိာ်ဘၣ်အိၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်မ့ၢ်တမၤအသးဒဲတၢ်ကျဲၤဟံၣ်အသးအခါမိၤ.

တၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ထီၣ်တၢ်ဟံၣ်သးဒီးတၢ်ကဒူးကဒ့ၢ်အကျိၤအကွၢ်တဖၣ်

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲအတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်,ဟံၣ်ဃုာ်တၢ်ဆါဟံၣ်တဖၣ်,ဟံၣ်လုာ်ဟံၣ်ပူၤန တၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ထီၣ်တၢ်ဟံၣ်သးန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမၤစၢၤတၢ်ကရၢကရိလၢအကနၢ်ပၢ်တၢ် လၢအဝဲ သ့ၣ်မၤဝဲဒၣ်ဂ့ၢ်မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်, ဒီးတၢ်လၢကဘၣ်မၤဂ့ၢ် ထီၣ်မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်က ဒူးကဒ့ၣ်တခါလၢအဘၣ်ဃးဒီးနတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယာ်မ့တမ့ၢ်လၢပုၤတဂၤလၢနကွၢ်ထွဲအံၤအဂီၢ် န့ၣ်,ကျဲးစးဃာ်လီၤဘျါလီၤအီၤလီၤလီၤဒီးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယာ်အတၢ်က ရၢကရိတက့ၢ်. ဖဲတၢ်ကရၢကရိအံၤမ့ၢ် တခီဆၢတၢ်ဘၣ်န့ၣ်,မ့တမ့ၢ်ဖဲန့ၣ်သးမ့ၢ်တမ့ၢ်ဒီးတၢ်မၤစၢၤ လၢနဒီးန့ၣ်,နဆဲးကျိးနကီၢ်စၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကဒူးကဒ့ၢ်အပဒိၣ်ပပုၤတဖၣ်န့ၣ်သ့လီၤ.

ဖဲတၢ်မ့ၢ်တလဲၤအသးဒဲတၢ်ကျဲၤဟံၣ်အခါ,ကျိၤကွၢ်ဖိးသဲစးလၢတၢ်ကိးအမံၤဒဲ

တၢ်ထုးဖျါတၢ်ဂ့ၢ်ပျီပျီ(Open Disclosure) တခါအိၣ်ဝဲဒၣ်လီၤ. တၢ်ထုးဖျါတၢ်ဂ့ၢ်ပျီပျီမ့ၢ်တၢ် တဲသကိးတခါလၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကရၢကရိဒီးပုၤတဂၤ,အဝဲသ့ၣ်အဟံၣ်ဖိးဃိဖိ,ပုၤ ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယာ်တဖၣ်ဒီးပုၤဆီၣ်ထွဲတၢ်လၢအဂၤတဖၣ်အဘၣ်စၢၤဘၣ်ဃးတၢ်ကဲထီၣ် သးတဖၣ်လၢအကဲထီၣ်တ့ၢ်ဝဲဒၣ်ဖဲတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယာ်အကတီၢ်လၢအဒူးကဲထီၣ်တၢ်မၤဘၣ် ဒိဆူပုၤဆါအိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကဃုာ်သ့ၣ်ညါအါထီၣ်ဘၣ်ဃး တၢ်ထုးဖျါတၢ်ဂ့ၢ်ပျီပျီအဂီၢ်,ဝဲ သးစူၤကွၢ်ဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဆူညါလၢလံာ်ကဘျိးအဂၤတကဘျိးအလီၤန့ၣ်တက့ၢ်.

မှ်ယဃုအါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဆူညါကသုလၢတၢ်လီၤဖဲလဲၣ်.

ဟ့ၢ်ယးၤသးစဲသန့လၢအဘျးအဖိၣ်အိၣ်တဖၣ်

- အီးစတြေလါခ့ၣ်ထၣ်လၢတၢ် အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲအခဲးအယာ်တဖၣ် (Australian Charter of Healthcare Rights) - safetyandquality.gov.au/australian-charter-healthcare-rights
- တၢ်ထုးဖျါတၢ်ဂ့ၢ်ပျီပျီလၢပုၤမၤန့ၢ်သ့တၢ်တဖၣ်အဂီၢ် - safetyandquality.gov.au/our-work/clinical-governance/open-disclosure/implementing-open-disclosure-framework/open-disclosure-resources-consumers
- တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်အခိၣ်ကျါတဖၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယာ်လၢအပူၤဖျးအဂီၢ် - safetyandquality.gov.au/publications-and-resources/resource-library/top-tips-safe-health-care
- တၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယာ်လၢသးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါ တၢ်အတၢ်ဟးကူၣ်ဟးဂီၢ် - cognitivecare.gov.au
- သးပုၤကတီၢ်သးတထံတဆးအီးစတြေလါ (Dementia Australia) - တၢ်မၤစၢၤအလီၤကျိၤ 8.00am ဒီး 8.00pm EST, မ့ၢ်ဆၣ်တုၤမ့ၢ်ဖိဖိ, 1800 100 500- dementia.org.au
- တၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယာ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပတီၢ်ထီၣ်အီးစတြေလါ (Advance Care Planning Australia) - advancecareplanning.org.au/#/
- သးအတၢ်ပလၢၢ်သ့ၣ်ညါတၢ်အတၢ်ဆဲးလီၤစ့ၤလီၤပုၤမၤသကိးတၢ်အလီၤခါၣ်သး (Cognitive Decline Partnership Centre) - cdpc.sydney.edu.au/research/planning-decision-making-and-risk
- အီးစတြေလါတၢ်ဆါဒိၣ်ပျံၤအတၢ်ကရၢကရံ (Australian Delirium Association) - delirium.org.au
- ခိၣ်န့ၣ်အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအီးစတြေလါ (Brain Injury Australia) - 1800 272 461 - braininjuryaustralia.org.au

ဂံၢ်ထံးတဖၣ်

1. Sinclair C, Field S, Williams K, Blake M, Bucks RS, Auret K, Clayton J, Kurrle S. တၢ်ဆီၣ်ထွဲဝဲဒၣ်တၢ်မၤတၢ်ဆါတၢ်-တၢ်န့ၣ်ကျဲၤတခါလၢပုၤလၢအအိၣ်ဆိးဒီးသးပုၤအကတီၢ်တၢ်သးတထံတဆး,ဟံၣ်ဖိယိဖိဒီးပုၤကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယာ်တၢ်တဖၣ်စံးတန့ၣ်-CDPC; 2018.
2. ထုးန့ၢ်မၤန့ၢ်အီၤလၢ- Dementia Australia.

တၢ်စံးဘျးစံးဖိၣ်ဟံၣ်ပနီၣ်

တၢ်တီၤစၢၤမၤစၢၤတခါအံၤဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤခီဖျါတၢ်မၤသကိးဃုာ်တၢ်ဒီး Dementia Australia, ပုၤလၢအအိၣ်မူဃုာ်ဒီးသးပုၤအကတီၢ်တၢ်သးတထံတဆးဒီးပုၤကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယာ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကတိၤဖျါၣ်အိၣ်ပညိၣ်လၢအဘျးအိၣ်တဖၣ်-

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်အခိၣ်အဃၢၤတဖၣ် ပၣ်ဃုာ်ကမျါၣ်ဒီးတမ့ၢ်ကမျါၣ်အတၢ်ဆါဟံၣ်တဖၣ်,မုၢ်ဆါဒိတၢ်ကူစါယါဘျါအလီၢ်အကျဲတဖၣ်,ပုၤဆါလၢတၢ်ချ့အတၢ်မၤစၢၤတဖၣ်,တၢ်ကူစါယါဘျါမၤဘၣ်က့ၤတၢ်အလီၢ်တဖၣ်ဒီးမဲအတၢ်ဆါဟံၣ်တဖၣ်,ဒီးဖဲန့ၣ်လီၤဒီးဟးထီၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်အခိၣ်အဃၢၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအခါ န့ၣ်လီၤ.

သးပုၤကတီၢ်တၢ်သးတထံတဆး မ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်ပၣ်ဖျါၣ်အါမံၤလၢအကဲထီၣ်ခိဖျါတၢ်တဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးတဖၣ်လၢအမၤဘၣ်ဒိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤတမ့ၢ်တၢ်ဆါလီၤလီၤဆီဆီတခါဘၣ်. သးပုၤကတီၢ်တၢ်သးတထံတဆးအံၤမၤဘၣ်ဒိတၢ်ဆိကမိၣ်,တၢ်ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢတၢ်ကမၤဝဲဒၣ်ကိးနံၤဒဲးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ခိၣ်န့ၣ်အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢအမၤဘၣ်ဒိတၢ်လၢအမၤတံာ်တၢ်ပုၤတဂၤအညီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီ,သးတၢ်တူၢ်ဘၣ်မ့တမ့ၢ်အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတၢ်အတၢ်အိၣ်မူန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆါဒိၣ်ပျါ မ့ၢ်တစီၢ်တလီၢ်တၢ်အိၣ်သးတခါန့ၣ်လီၤ. ပုၤတဂၤကတူၢ်ဘၣ်တၢ်သးကဒိကဒါ,တထံတဆးဒီးစၢ်ဆါလီၤအသးတန့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆါဒိၣ်ပျါအံၤမၤကဲထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအဒိၣ်အမုၢ်သ့ဝဲဒၣ်ဖဲတၢ်မ့ၢ်တကူစါအံၤအခါသန့က့ၤဘၣ်က့ၤအလီၢ်သ့ဝဲဒၣ်ဖဲတၢ်မ့ၢ်ထံၣ်န့ၢ်အံၤဒီးကူစါအံၤအခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆါဒိၣ်ပျါအံၤကဲထီၣ်ခိဖျါကသံၣ်ကသီတဖၣ်,တၢ်အဃုးအဃၢ်အတၢ်ဘၣ်ဒိတဖၣ်,ထံလီၤသံးလၢနီၢ်ခိအပူၤမ့တမ့ၢ်ဟၢဖၢကျါၤဃိန့ၣ်လီၤ.